

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalenderen, der udkommer som del af *Diamanten*, giver et samlet overblik over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen <www.kb.dk>.

Bøger og bibliotek

J.P.E. Hartmanns opera *Liden Kirsten* på tryk

Selv om *Liden Kirsten* med sine mere end 330 opførelser er den hyppigst opførte danske opera på Det Kongelige Teater, har partituret aldrig tidligere været udgivet på tryk. Dette sker nu, og den 23. september præsenterede *Hartmann Udgaven* ved Det Kongelige Bibliotek den store praktisk/videnskabelige, gennemreviderede udgave af dette værk, som helt frem til midten af det 20. århundrede blev anset som Danmarks nationalopera.

Arbejdet med udgaven, som har stået på i mere end tre år, har været forestået af Inger Sørensen og Niels Krabbe. Kildematerialet til operaen er ganske omfattende, og det hele kompliceres af, at partituret til første akt er brændt – formentlig allerede engang i sidste halvdel af det 19. århundrede; ouverturen (med tydelige brandspor) og 2. akt blev dog reddet ved den lejlighed.

Værket præsenteredes ved en koncert i Dronningesalen, hvor man også kunne høre uddrag af operaen samt andre sange med tekst af H.C. Andersen. Der

medvirkede nogle af den danske sangscenes bedste yngre kræfter, akkompagneret af pianisten Friedrich Gürtler. Koncerten blev introduceret af Musik- og Teaterafdelingens leder Niels Krabbe.

Bevar Bogen

Jacob Aertsz Coloms Søkortatlas fra 1622, *Oprechte vijerige Colom*, er ved hjælp af et sponsorat fra Henning Bjerregaard Jørgensen blevet restaureret. Søkortatlasen indeholder kort over kyststrækninger i hele Europa til brug for de søfarende. Dette fine atlas var meget slidt,

pergamentet var gået i stykker og knækkede let ved berøring. Netop denne udgave er meget sjælden og det er en stor glæde, at det nu bevares til kommende generationer.

Billedsamlingen har nu fået mulighed for at restaurere tre store albums med optagelser fra *Danmark-Ekspeditionen* 1906-1908. Ved hjælp af en donation fra Knud & Dagny Gad Andreasens Fond er disse uvurderlige albums nu konserveret efter alle kunstens regler.

Danmark-Ekspeditionen blev ledet af Ludvig Mylius-Erichsen og havde til formål at udforske ukendte dele af Grønlands nordøstlige kyst. Med på ekspeditionen var forskelligt videnskabeligt personale samt malerne Aage Bertelsen og Achton Friis, og hver deltager blev udstyret med et kamera, som de brugte til at fotografere naturen, lejrene og hinanden med. Det er netop disse optagelser, der er samlet i de tre albums. Ekspeditionen kostede Mylius-Erich-

sen, Jørgen Brønlund og kartografen Høgh-Hagen livet.

DR-TV forbereder en dokumentarserie om *Danmark-Ekspeditionen*, der skal vises i 2006.

Serien er baseret på en 900 km lang slædetur, der følger sporene fra den oprindelige ekspedition i Nord-

grønland. „Vores mission er ikke at løse mysteriet om de tre mænds død, men at fortælle historien om ekspeditionen,“ forklarede dokumentar-seriens producer Søren Lindbjerg på et pressemøde.

Gennem et Bevar Bogen sponsorat fra Ingeniør Ernst B. Sunds Fond er 80 originalportrætter af H. C. Andersen blevet konserveret. Portrætterne, der er fra perioden 1854-1874, havde i varierende grad småskader i opklæbningen, rifter, urenheder og flere manglede passepartout. Nu er denne uvurderlige del af kulturarven bevaret for eftertiden.

Læs om Bevar Bogen på www.kb.dk/bevar-bogen/

Det Kongelige Bibliotek på nettet

Elektronisk håndskrift

„Digitale faksimiler“ anvendes om de online-udgivelser, som Håndskriftafdelingen siden 1998 har bragt på nettet. Det drejer sig om

elektroniske udgivelser af udvalgte ældre og nyere håndskrifter, skrevet på pergament eller papir med pen og blæk, blyant, kuglepen eller på maskine - altså faksimiler af dokumenter, der foreligger fysisk.

Udtrykket „elektronisk håndskrift“ kan umiddelbart forekomme selvmodsigende. Det er det ikke. Lige så lidt som det er selvmodsigende, at Håndskriftafdelingen i sine samlinger har dokumenter, der ikke er skrevet i hånden. Hvor „Håndskriftafdelingen“ først og fremmest signalerer, at det er en afdeling for samlinger af fysiske unika, uanset skriveredskab, markerer „elektronisk håndskrift“, at der er tale om et unikum, der - kun - foreligger elektronisk, dvs. et dokument, der fra første færd er udformet elektronisk og som - uanset at det også kan materialiseres (udprintes/trykkes) - ikke i den konkrete elektroniske form er udarbejdet/færdiggjort til dette formål. Der er altså ikke tale om et dokument, skabt direkte for og med anvendelse af nettets muligheder, men om et dokument, der i stedet for at ligge i skrivebordsskuffen, ligger på en harddisk - indtil det også erhverves af og i givet fald tilgængeliggøres via Håndskriftafdelingen.

Håndskriftafdelingen har nu indlemmet det første elektroniske håndskrift i sine samlinger. Det drejer sig om oversættelsen til engelsk af forfatteren Klaus Høecks digtsamling *Hjem* (1985), der er blevet karakteriseret som et hovedværk i 1980'ernes danske litteratur. Oversættelsen, der er foretaget af John Irons i samarbejde med forfatteren, kan i lighed med Håndskriftafdelingens øvrige nyerehvervelser findes i afdelingens base i REX - og i oversigten over e-resourcer i ELEKTRA, hvor den er umiddelbart tilgængelig i sin helhed.

Juvenal, Lucan, Publilius, Adam & de fire evangeli[st]er

Håndskriftafdelingen har i sommerens løb publiceret en række nye digitale faksimiler af håndskrifter.

Håndskriftet GKS 2030 4° indeholder den skarpe digter Juvenals satirer fra kejsertiden i et smukt italiensk renæssancehåndskrift, kopieret i 1460.

Håndskriftet GKS 2021 4° rummer et andet stort værk fra kejsertiden, Lucans store epos om borgerkrigen, *Bellum Civile*, i et håndskrift fra 1100-tallet. Det er kopieret uden renæssancens elegance, men ikke mindre interessant som kilde, bl.a. fordi digret i håndskriftet ledsages af en middelalderlig kommentar.

Fra romersk kejsertid stammer endelig en samling ordsprog af en frigiven slave fra Cæsars tid, syreren Publilius. Publilius vides at have skrevet frivole, i samtiden meget populære mimer. Af disse kendes kun de ordsprogsagtige sætninger, der blev overleveret i middelalderen, bl.a. i håndskriftet GKS 1907 4°, der er kopieret i 1417.

En ca. tusind år senere klassiker er Adam af Bremens *Hamburgske Kirkehistorie*. Som første trin i et større projekt er fragmentet NKS 1463 2° af Adams værk nu publiceret som digital faksimile, et enkelt blad af et ellers tabt håndskrift fra 1300-tallet.

En klassiker af en anden art rummer den femte nye faksimile: et latinsk evangeliehåndskrift fra 1200-tallet, GKS 11 2°, med betagende billeder

Den skrivende evangelist
Mattaues (GKS 11 2°, fol.
9v).

af de fire evangelister, som har givet teksterne deres navne: Mattæus, Markus, Lukas og Johannes. Tekst, skrift og kunst i smukkeste forening.

NKS 119 8° er et fragment på 6 blade af Ciceros

Fragment af Cicero nu som digital faksimile.

ungdomsskrift om retorik, *De inventione*. Det er formentlig kopieret i Italien i 1100-tallet, og indgik i Det Kongelige Bibliotek i 1824 som del af D. G. Moldenhawers håndskriftsamling.

Endnu mindre er bevaret af det andet håndskrift. Fragm. 2813-2814 udgør to stykker af et enkelt blad fra en kodex, der engang har rummet ti hele bøger af Titus Livius' *Romerske Historie*. Bladet er meget medtaget men ikke desto mindre af stor betydning, både som tekstkilde og som vidnesbyrd om det betydelige arbejde med klassiske latinske tekster, der pågik i 800-tallet – ikke mindst i klostret i Corbie, det kloster, Nordens missionær Ansgar blev opdraget i som barn og havde sit virke i som ung. Fragmentet har været brugt i bindet omkring en trykt bog, og er den eneste bevarede rest af det mange hundrede sider store håndskrift, det engang var en del af.

Digitaliserede noder - nu også i særlig REX-base

Musik- og Teaterafdelingen har nu omkring 3.000 titler i samlingen af digitaliserede noder, der kan gennemses og udskrives gratis. Det drejer sig om et større antal værker inden for guitarmusik, danske sange, dansk kammermusik, dansk teatermusik, ældre fløjtemusik samt et udvalg af H.C. Lumbyes, J.P.E. Hartmanns og Peter Heises værker. Derudover kan man finde særligt inte-

ressante nodetryk og manuskripter, som f.eks. Mogens Pedersøns samling *Pratum Spirituale* fra 1620 eller J.S. Bachs manuskript til kantaten *Mein Herze schwimmt im Blut* fra 1714.

Fløjtenisten og komponisten H.H. Zielches seks sonater, som er et af de stykker, man kan finde i den nye base over digitale noder.

Antallet af titler er nu så stort, at de ikke mere kan præsenteres på særlige emneordede sider. Der er derfor blevet lavet en særlig REX-base, hvor man kan søge udelukkende i online tilgængelige noder. På den særlige info-side får man dog et indtryk af de nævnte store værkgrupper. I de almindelige REX-baser med f.eks. trykte noder eller musikhåndskrifter vil det stadig blive angivet ved en søgning, om noden findes online.

Omfattende Carl Nielsen bibliografi nu på nettet

I forbindelse med tidsskriftet *Carl Nielsen Studies* har forskningsbibliotekar Kirsten Flensborg Petersen udarbejdet en omfattende bibliografi over Carl Nielsen-litteratur 1985-1995 og 1996-2003, som supplerer Mina Millers bibliografi *Carl Nielsen - a Guide to Research*, New York: Garland 1987. Bibliografierne fra 1985 og frem kan nu ses samlet online.

Ældre udenlandske musikbøger nu i REX

I 2001 påbegyndtes retrokonverteringen af kartotekskortene fra Udenlandske Afdelings Ældre Samling for at gøre bøgerne søgbare i REX. Ældre Samling er Det Kongelige Biblioteks bestand af udenlandsk trykt litteratur fra ca. 1450 til 1949. I den sidste tid er henvisningerne til bøger om musik lagt ind i basen, og den udenlandske musiklitteratur fra denne periode er nu søgbar i REX.

Udstillinger

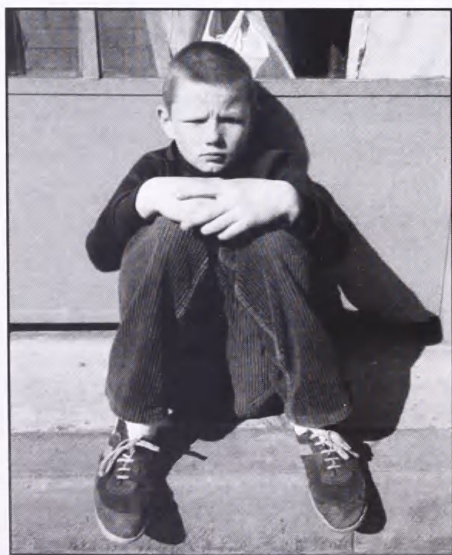
Tom Wood - Photie Man

Den irsk fødte fotograf Tom Wood har længe været en kultfigur og vigtig inspirationskilde for mange fotografer. Hans værk placerer ham i den absolutte elite af britisk dokumentarfotografi på linie med navne som Martin Parr og Tony Ray-Jones.

Tom Wood og fotografiet fandt hinanden næsten ved et tilfælde midt i 1970'erne, et møde, der straks fik Wood til at opgive sine studier som kunstmaler. Siden da har han konstant arbejdet med ét enkelt

Den britiske fotograf Tom Wood har igennem næsten 30 år gennemfotograferet sin hjemby Liverpool og dens mennesker. Det har givet ham kælenavnet Photie Man.

tema: menneskene omkring ham.

I næsten tredive år har Wood vandret omkring på gaderne i sin hjemby Liverpool og fotograferet i busser, natklubber og restauranter, ved stranden og på markedspladser. Han fik hurtigt kælenavnet Photie Man, fordi han altid vandrede omkring og fotograferede. Kælenavnet er blevet hængende og lægger nu navn til en udstilling og til bogen, der ledsager den.

Tom Woods fotografier emmer af kærlighed til byen, en kærlighed, der først og fremmest retter sig mod dens mennesker. Frem for at sætte fokus på det dramatiske og det spektakulære vender Wood sit kamera mod det banale og almene i almindelige menneskers hverdagsliv.

Han tiltrækkes af deres enkle tilgang til livet og af deres uudslekkelige livskraft, der står i grel kontrast til de ofte meget hårde økonomiske vilkår i 1970'ernes og 1980'ernes Liverpool.

Den lille havfrue. *Illustration fra en fransk udgave af eventyret fra 1960.*

I hans fotografier flettes byen og dens indbyggere uløseligt sammen som uadskillelige dele af en fortælling om håb, kærlighed og drømme, og med sin uprætentiøse og spontane stil skaber Wood et mesterligt psykologisk portræt af en by.

Det Nationale Fotomuseum 7. september - 17. december 2005.

Fra albansk til zulu

H.C. Andersen på alverdens sprog

Ideen om, at Det Kongelige Bibliotek som nationalbibliotek skulle anskaffe udenlandske udgivelser, der havde berøring med Danmark eller danskere, blev foreslået i 1780 af bibliotekets leder. Kongen (Christian 7.) bifaldt dette og det har bl.a. betydet, at biblioteket har indsamlet oversættelser af H. C. Andersens værker, siden den første, en oversættelse af *Improvisatoren* med titlen *Jugend-*

leben und Träume eines italienischen Dichters udkom i 1835 i Hamburg.

De mange oversættelser er indsamlet gennem køb eller gaver bl.a. fra oversættere, der betænksomt har hjulpet biblioteket med at få en så komplet samling af H. C. Andersen-oversættelser som muligt.

Samlingen af oversættelser tæller nu næsten 6.000 bind. Fire af hovedsprogene dominerer, engelsk og tysk med hver over 1.000 oversættelser, fransk og spansk med henholdsvis 659 og 520 oversættelser. Det samlede antal sprog er oppe på 91, så vor store landsmand må siges at være verdensberømt, måske i en endnu højere grad end han selv havde drømt om.

Oversættelserne er kommet i en jævn strøm siden 1835. Det årlige antal oversættelser har været støt stigende i anden halvdel af det tyvende århundrede, og interessen ser ud til at fortsætte i det 21. århundrede. Biblioteket har således i jubilæumsåret modtaget eller købt bøger på engelsk, tysk, kroatisk, japansk og kinesisk.

Udstillingen præsenterer et lille udsnit af de mange bøger med oversættelser af H. C. Andersens værker, som findes i Det Kongelige Biblioteks nationale samlinger.

Galleriet 7. oktober - 30. december 2005.

Magtspillet. Danmark og Napoleon

Den 3. december 2005 åbnede det Kongelige Bibliotek udstillingen. *Magtspillet. Danmark og Napoleon*. Udstillingen skildrer en tidsepoke, som fundamentalt ændrede Danmark. Vægten er lagt på samspillet mellem den europæiske og den nationale historie.

Udstillingen præsenterer kort begivenhederne og udviklingen på krigsskuepladsen under Napoleonskrigene 1799 til 1815. Dette gælder ikke mindst de enorme ændringer af Europakortet, der

konstant fandt sted som følge af fredsslutninger og annekteringer. De central aktører, kronprins Frederik (Frederik VI fra 1808), kejser Napoleon, den svenske tronfølger Karl Johan (Bernadotte) og de russiske zarer Paul I og Alexander I, bliver ligeledes præsenteret.

Udstillingen fortæller historien om Danmarks rolle under Napoleonskrigene og behandler Slaget på Reden (1801), Københavns Bombardement (1807), den dansk-franske alliance 1807-1814 og freden i Kiel (1814). Den røde tråd gennem denne fortælling er Danmark-Norges begrænsede valgmuligheder over for de to storpolitiske blokke anført af henholdsvis England og Frankrig. Det centrale element i denne del af udstillingen er Tilsit-freden. De hemmelige protokoller i denne fredstraktat, der blev indgået mellem kejser Napoleon og zar Alexander i 1807, og som venligst udlånes af det franske Udenrigsministeriums arkiv, var den direkte årsag til Københavns Bombardement, da man blev tvunget til at vælge side i stormagternes konflikt. Udstillingen kommer ligeledes ind på den danske kaper- og kanonbådskrig med England, tabet af Norge og Statsbankerotten.

Påvirkningen af Danmark skete imidlertid ikke kun på et politisk, men også på et kulturelt plan. Den franske mode og kultur var dominerende gennem hele epoken. Udstillingen viser eksempler på empirestilen indenfor møbler og klædedragter. Eksempler på datidens musik og sange giver et kulturelt signalement af perioden. Udstillingen afrundes med en behandling af de begivenheder, der afslutter Napoleonskrigene samt en generel perspektivering.

Udstillingen består af genstande - malerier, grafiske værker, mønter, medaljer, skibsmodeller, møbler og klædedragter m.m. - der dels er udlånt fra en lang række museer

Sir Home Popham.
Koloreret stik.
Nederst står: Den virksomste
af de 30000 Venner! som
randede den Danske Flaade.
Stikket viser, hvor badede
englenderne var i Danmark
efter tyveriet af flåden.

og arkiver, dels stammer fra Det Kongelige Biblioteks egne samlinger.

I forbindelse med udstillingen er der udgivet en bog med artikler af historikerne professor Ole Feldbæk, Jakob Seerup og Rasmus Glenthøj. Feldbæk beskriver epokens historiske begivenheder, Seerup analyserer omstændighederne omkring Københavns Bombardement og Glenthøj diskuterer danskernes opfattelse af henholdsvis Frankrig og England under Napoleonskrigene. Derudover består bogen af værkleste, årstalsliste og litteraturliste.

Søjlesalen 3. december 2005 -
12. april 2006.

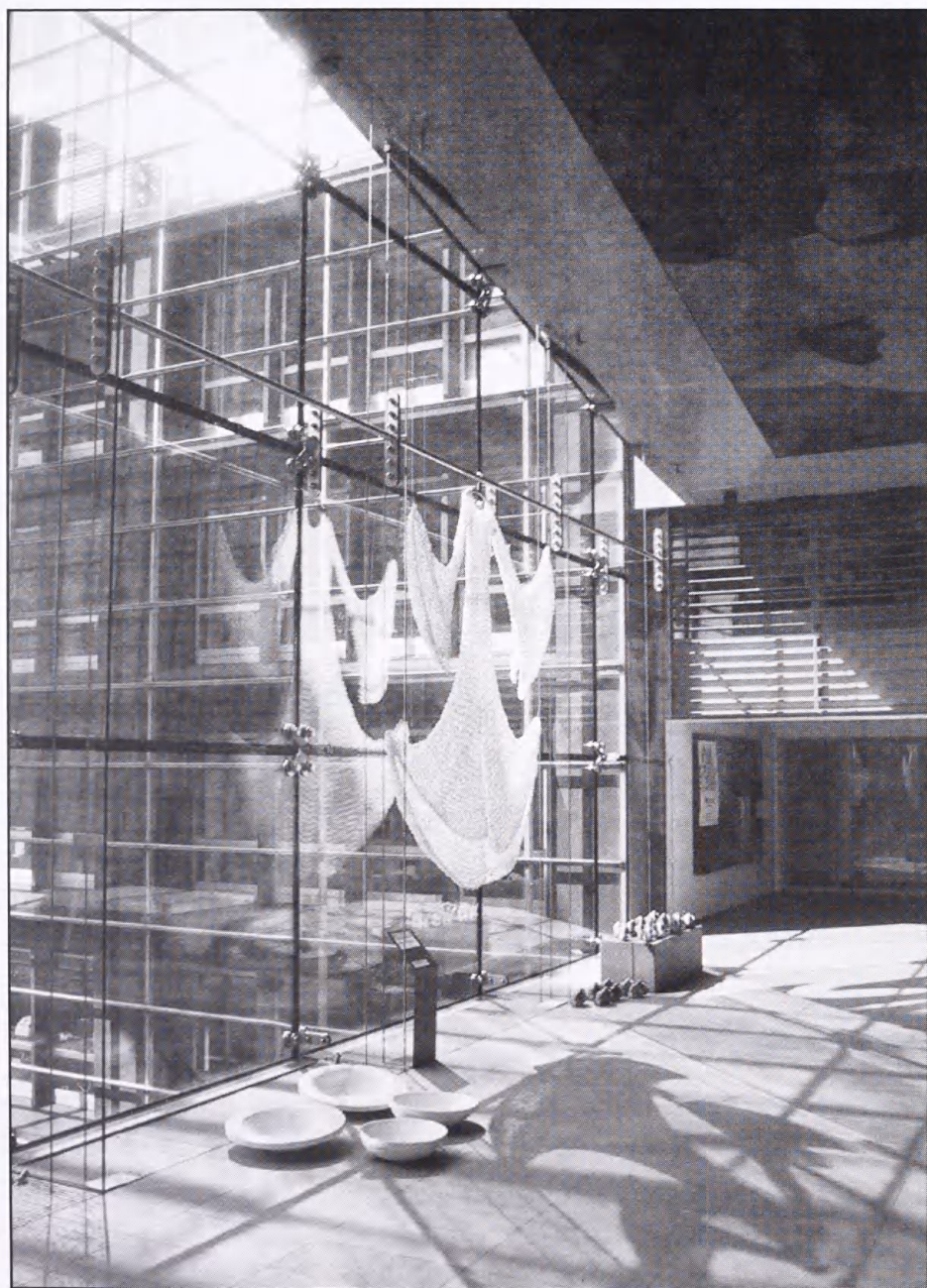
Papir & betydning

Papir: gammel teknik og ny betydning

Udstilling af traditionelle koreanske papirgenstande sammen med nye værker af nordiske kunstnere og designere.

En tekstilkunstner ser papiret som et symbol på fællesskabet; det er et materiale som opleves af menneskerne i hele verden. Korea har en lang tradition for fremstilling af håndlavet papir af høj kvalitet, mens f.eks. Finland er velkendt for sin skov- og papirindustri. Man kan se papiret som et bindeled mellem naturen og mennesket, fordi papiret er jo et menneskeskabt produkt lavet af naturens råvarer. Papiret er også det

Udstillingen Papir og betydning viste bl.a. moderne kunstneres brug af papiret i utraditionelle sammenhænge. På Udlånsbroen kunne man glædes over denne flotte kjole af papir.

materiale som bruges til at formidle tanker mellem mennesker.

Projektet fungerede som et forum for mødet mellem to forskellige traditioner i fremstilling, anvendelse og opfattelse af papir. Designede brugsgenstande, tekstiler, møbler og bygningsmaterialer er mulige resultater af projektet.

Museumsgenstandene var udlånt af Pan Asia Museet i Jeonju, Sydkorea. Pan Asia Museet er specialiseret i af indsamle artikler, hvor papir indgår som en væsentlig del. Museet er ejet af Pan Asia Paper Company.

Atriet og Udlånsbro 1. september - 1. oktober 2005.

Bladtegneren Holger Worm 1901 – 1978

En ny sæson i Museet for Dansk Bladtegning lagde i efteråret 2005 ud med en af de 'gamle' bladtegnere, Holger Worm.

Holger Worm var på Kunstakademiet elev af Ejnar Nielsen og underviste siden selv på Tegne- og Kunstindustri-skolen for Kvinder indtil 1941. Efter en pe-

*Kong Christian X hos hestene i de kongelige stalde.
Tegning af Holger Worm.*

riode på *Berlingske Aftenavis* blev han i 1949 knyttet til *Politiken*. Samtidig var han medarbejder ved *Hippologisk tidsskrift*.

Heste spillede en stor rolle i hans tegninger, og han har da også illustreret f.eks. bogen *Den spanske rideskoles besøg i København* fra 1951.

Desuden har han udført dekorationer, bl.a. til Hornbækrevyen. Han modtog i 1974 Alfred Schmidts legat.

Bladtegning 2. september - 26. november 2005.

Karl Johan Stegger Sørensen

Småtrykssamlingen har lavet en lille udstilling med titlen *Karl Johan Stegger Sørensen*. Karl Stegger (1913 - 80) var en af Danmarks mest benyttede filmskuespillere. Han medvirkede i ca. 160 film. Hans roller gik fra far i *Far til Fire*-filmene over menneskeæder i *Styrmand Karlsen* til præsten Søren Quist i *Præsten i Vejby*.

Udstillingen viser typiske tryk fra Småtrykssamlingen. Der er en beretning fra Ormslev Børnehjem, som han kom til, da hans mor døde. Der er materiale fra Borger-skolen, Samsøgade i Århus, hvor han gik i skole, og fra Hammerschmidts Klichéfabrik, hvor han arbejdede en kort overgang.

Endelig er der programmer fra et langt liv som skuespiller. Han har optrådt som Pjerrot på Pantomimeteatret i Tivoli, været med til at grundlægge Aarhus Amatørteater, været tilknyttet Folketeateret og været på turné med Det Danske Teater.

Sidst, men ikke mindst, er der filmprogrammerne, repræsenterende alle generer - fra „sengekantsfilm“ til Blicher. Det er i år 25 år siden, han døde.

Oktojonen 1. oktober - 30. december 2005.

Den originale H.C. Andersen

Det Kongelige Biblioteks vandreudstilling med originale H.C. Andersen-manuskripter m.v. vises i Haderslev Bibliotek fra 6. oktober 2005 og indtil slutningen af januar 2006.

Teknisk uheld

Teknisk uheld er en international lydkunst-udstilling i København. I alt fire steder i København kan man mellem 26. november 2005 og 31. januar 2006 få en lydoplevelse på gadeplan. På Udlånsbroen i Det Kongelige Bibliotek har Kristoffer Akselbo lavet „Glasset“ - hvor man kan lytte til fem forskellige stykker lyd. Heudover er der lytteposter i Field's, i Cinemateket og i Kulturhuset på Islands Brygge.

To tegnere - Peter Sugar og Bjarne Nielsen

På Bladtegnergangen vises fra 30. november 2005 til 28. januar 2006 en række tegninger af Peter Sugar og Bjarne Nielsen, som i år er indlemmet i Museet for Dansk Bladtegning.

Foredrag

Foredragsrækken: Profiler i dansk besættelsestidshistorie

Blodhunden fra Paris - rigsvefuldmægtiget Werner Best

onsdag 26. oktober 2005

Den rigsbefuldmægtigede Werner Best var hovedansvarlig for den tyske besættelsespolitik i Danmark fra 1942 til 1945. Best havde bestemt ikke drømt om en karriere i

Dr. Best: „Kender De den Fornemmelse, v. Hanneken, at der er nogen, hvis Øjne betragter en? - Jeg mærker det stadig, siden jeg er kommet til dette latterlige lille Land ...“. Tegning af Gustav Østerberg, 1943.

det, han opfattede som ”bondelandet Danmark”, men han måtte – efter en tabt magtkamp i det tyske hierarki – tage til takke med sin position i Danmark. Best blev af den illegale presse introduceret som ”blodhunden fra Paris” og levede i flere henseender op til navnet.

John T. Lauridsen fra Det Kongelige Bibliotek fortalte om Werner Best under besættelsen og om de sammenfaldende omstændigheder, der gjorde, at Best i 1951 kunne forlade Danmark som en fri mand efter at være blevet både dødsdømt, benådet og udvist.

Agitatoren – Ejnar Krenchel og propagandaen mod sabotage

Onsdag 2. november 2005

I dag siger navnet Ejnar Krenchel næppe mange ret meget, men i efteråret 1943 blev den københavnske overretssagfører en uhyre omstridt person i det tyskbesatte Danmark. I radiotaler og pjecer agiterede Krenchel stadig heftigere mod sabotage og terror. Hans hovedbudskab var, at modstanden mod tyskerne førte Danmark mod en afgrund af opløsning og terror.

Krenchel gav udtryk for de holdninger, som samarbejdspolitikere havde plæderet for i tiden frem til Augustoprøret. Men nu var situationen en anden, og reaktionerne på modstandskritiske ytringer var skærpede. Modstandsbevægelsen tog Krenchel dybt alvorligt, og undergrundspressen gik til angreb på både hans ord og person. Han blev fremstillet som den danske Goebbels og retsopgøret efter besættelsens afslutning ramte tilsvarende hårdt. I 1947 blev Krenchel idømt otte års fængsel ved Østre Landsret.

Henrik Lundtofte fra Historisk Samling fra Besættelsestiden fortalte om fænomenet Krenchel og hans betydning.

Hvad var Ejnar Krenchel egentlig – et tyskervenligt instrument for besættelsesmagten, en rationel pacifist eller en fædrelandskærlig fantast?

Frode Jakobsen Socialdemokraten der gik sine egne veje

onsdag 9. november 2005

Det meste af sit voksne liv var Frode Jakobsen socialdemokrat, men han blev aldrig nogen traditionel partigænger. Han mente socialdemokratiet var ”det mindst ringe parti”, og det bedste værn mod nazismen. Han

Maj 1945. Frode Jakobsen taler.

meldte sig derfor ind i partiet i midten af 30'erne og kom herefter gang på gang på tværs af partiledelsen. Frode Jakobsen blev første gang afvist, da han i begyndelsen af besættelsen forsøgte at drage den fremtrædende partifælle, Hartvig Frisch, ind i en aktiv modstand imod tyskerne. Og senere kom han via Frihedsrådet tæt på de to ledende socialdemokrater, Hans Hedtoft og H.C. Hansen, som forventede, at den menige socialdemokrat indordnede sig dem. Det gjorde Frode Jakobsen ikke, og de tilgav ham aldrig.

Journalist og forfatter Sven Ove Gade fortalte om den aktive politiker Frode Jakobsen som forblev lidt af en fremmed fugl både i Socialdemokratiet og på Christiansborg.

En kriger

Torsdag 1. december

Forfatteren Niels Barfoed fortalte med udgangspunkt i sin nyudkomne bog *En kriger* om de allieredes observatør i Frihedsrådet Ole Lippmann.

Foredragsrækken: Profiler i dansk besættelsestidshistorie

Andre foredrag

Danmarks bjerge

Mandag 21. november 2005

Danskere i tusindvis rejser jorden rundt og udforsker fremmede egne, men hvor mange har egentlig snøret støvlerne og udforsket den danske natur og dets bjerge? Den danske natur er enestående og fortjener mere opmærksomhed. Det mener i hvert fald den norske forfatter Roger Pihl og formanden for Danmarks Naturfredningsforening Poul Henrik Harritz. Roger Pihl har som den første nordmand nogensinde bestøget alle danske bjergtinder, der er mere end 100 m over havets overflade. Herefter har han skrevet bogen *Guide til Danmarks Bjerge*.

Roger Pihl viste denne aften billeder og fortalte om sine ekspeditioner i den danske natur og Poul Henrik Harritz supplerede med sine holdninger til Danmarks natur, bjerge og landskabers særegenhed.

Arr: Det Kongelige Bibliotek i samarbejde med forlaget Introite! Publishers.

Musikarrangementer

Kroger spiller Nørgård II

Tirsdag 11. oktober 2005

Den fremtrædende unge danske Kroger Kvartet har siden sin debut på University of Bloomington i USA vakt stor opmærksomhed i ind- og udland. Vitalitet, spilleglæde og musikalsk engagement blandet med en dyb og gensidig fortrolighed med værkerne kendetegner den unge kvartetets samspil.

Koncerten denne aften var den anden i Diamantens serie *Kroger spiller Nørgård*, hvor programmet ud over Nørgårds 8. Strygekvartet bød på Beethovens Kvartet op. 95 og sluttede med Gades Oktet. I oktetten var der gæster fra Polen på scenen, nemlig Silesian Strygekvartet.

Bach i Diamanten

Lørdagene 15., 22., og 29. oktober 2005

Solister: Christina Åstrand, Vilde Frang og Julie Eskær, violiner

Gordon Hunt, dirigent

En livslang glæde og musikalsk udfordring! J.S. Bachs værker for soloviolin – sonater og partitaer – er et must for enhver violinist, og i oktober var der en fantastisk mulighed for at høre dem alle i sammenhæng gennem en koncertrække, der vistnok ikke er hørt i Danmark før.

Tre lørdage i træk dannede Dronningesalen rammen om Bachs sonater, partitaer og koncerter for hhv. 1, 2 og 3 violiner. Solisterne var to af Danmarks store violinpersonligheder, Christina Åstrand og Julie Eskær samt det store norske talent Vilde Frang.

Bach i Diamanten er blevet til i tæt samarbejde med DR RadioUnderholdningsOrkester, der medvirkede ved de tre koncerter under Gordon Hunts ledelse. Bachs musik præsenteredes af førstebibliotekar Niels Krabbe.

Program 15. oktober: Violinsonate nr. 1, g-mol og nr. 2, a-mol, Violinkoncert nr. 1, a-mol og Violinkoncert nr. 2, E-dur.

Program 22. oktober: Partita nr. 2, d-mol, Violinsonate nr. 3, C-dur, Dobbeltkoncert for obo og violin, Koncert for fløjte, violin og cembalo.

Program 29. oktober: Partita nr. 1, h-mol og nr. 3, E-dur, Dobbeltkoncert for

to violiner, Triplekoncert for tre violiner.
Arrangeret i samarbejde med
DRRadioUnderholdningsorkestret.

Kronos Kvartetten & Paul Hillier

Fredag 21. oktober 2005

Kronos Kvartetten er et af verdens førende ensembler, når det gælder ny eksperimenterende musik, og gennem de sidste 30 år har denne travle amerikanske strygekvartet bestilt og uropført mere end 450 værker. Nu kom Kronos Kvartetten på et af deres sjældne besøg i Danmark.

Ensemblet har i samarbejde med sangeren Paul Hillier bestilt et værk hos den danske komponist Pelle Gudmundsen-Holmgreen – *Moving Still* for strygekvartet, baryton og elektronik – der fik sin danske førsteopførelse i Diamanten denne aften. Desuden musik af Steve Reich, John Zorn, Charles Mingus og Peteris Vasks.

Musik anmelderens Kunstnerpris 2005

Tirsdag 1. november 2005

Den Unge Danske Strygekvartet
Rikke Sandberg, klaver
Pianisten Rikke Sandberg og Den Unge Danske Strygekvartet modtog denne aften Musik anmelderens Kunstnerpriser 2005. Priserne uddeles hvert år til fortrinsvis yngre kunstnere, som i særlig grad har gjort sig bemærket i dansk musikliv. Overrækkelsen fejres med en koncert med prismodtagerne i Diamantens Dronningesal, hvor klassiske og romantiske toner hhv. Haydns Kejserskvartet, Francks Prélude, choral de fugue og Schumanns klaverkvintet blev fremført af disse meget engagerede og lovende unge danske musikere.

Rikke Sandberg er uddannet ved Det Kgl. Danske Musikkonservatorium hos Anne Øland og José Ribera og har derud-

over studeret ved Manhattan School of Music i New York. I 1997 vandt Rikke Sandberg Det Kgl. Danske Musikkonservatoriums Solistkonkurrence, og i maj måned i år udgav Rikke Sandberg sin første og meget roste solo-cd udelukkende med klaverværker af Brahms.

Den Unge Danske Strygekvartet blev dannet i 2001 og består af Rune Sørensen og Frederik Øland (violiner), Asbjørn Nørgaard (bratsch) og Carl-Oscar Østerlind (cello). I 2004 vandt kvartetten DR's Kammermusikkonkurrence.

Arr: Musik anmelderens støtte fra Kunststyrelsen og Politiken-Fonden

Slagtøj & Sinfonietta

Torsdag 3. november 2005

Konservatoriets Sinfonietta og - Slagtøjsensemble

Jean Thorel, dirigent

Under navnet PULSAR afholdt Det Kgl. Danske Musikkonservatorium festival for ny musik i dagene 30. okt. til 3. november; her opførtes værker af såvel unge danske som unge internationale komponister.

Dronningesalen dannede rammen om festivalens sidste koncert: *Slagtøj & Sinfonietta*. Ensemblet består af studerende fra hhv. Det Kgl. Danske Musikkonservatorium og Det Fynske Konservatorium samlet til netop denne lejlighed, og til at lede aftenens slag kom den franske dirigent Jean Thorel. PULSAR-festivalen belyste to aktuelle temaer: Globalisering og Musik & teknologi. Disse temaer repræsenteredes til denne koncert i form af festivalens gæstekomponist Orm Finnedahl fra Tyskland i hvis senere produktion musik og teknologi er et gennemgående tema. Den kinesiske komponist Guo Wenjing repræsenterede det globale islæt og sidst men ikke mindst kunne

publikum stifte bekendtskab med unge lovende danske komponister herunder Nicklas Schmidt, Peter Due, Chr. W. Christensen og Lars Kynde.

Arr. Det Kgl. Danske Musikkonservatorium

Elektricer

Elektronisk musik komponeret af danske kvindelige komponister

Tirsdag 8. november 2005

Præsentation: Ingeborg Okkels

Komponisten Else Marie Pade, som i december 2004 fyldte 80 år, er den første komponist i Danmark, som begyndte at komponere og formidle elektronisk musik. Denne koncert tager med værket *Symphonie Magnétique* fra 1958 udgangspunkt i denne foregangskvinde.

Den elektroniske musik har gennemgået en stor udvikling siden 1950'erne herunder teknologien samt samspejlet mellem elektronik og levende musikere. Koncerten var et forsøg på at give et bredt og alsidigt bud på kvindelige danske komponister, der i dag komponerer elektronisk musik fra hver sin generation og med hvert sit udgangspunkt. Udover Else Marie Pade præsenteredes danske uropførelser af hhv. Birgitte Alsted (elektronik og violin), Sisse Schilling (elektronik) og Ellen Birgitte Rasmussen (elektronik, slagtojs og elektronica-musik). Alle tre værker bestilt af Kvinder i Musik til denne lejlighed.

Ph.d.-stud. Ingeborg Okkels fortalte ved koncerten om, hvordan muligheden for at optage lyd har ændret opfattelsen af lyd.

Arr. Kvinder i Musik i samarbejde med Det Kongelige Bibliotek. Støttet af Kunststyrelsen og Københavns Kommunes pulje for kunst og kulturprojekter.

Beethoven for cello og klaver

Lørdag 19. november

Morten Zeuthen & Amalie Malling

Morten Zeuthen og Amalie Malling er nu

efter 20 års intensivt samarbejde nået til at kunne præsentere det ultimative koncert-

program: Beethovens fem cellosonater. For kammermusikere er Beethovens cellosonater en uundværlig del af den klassiske musik. Tilsammen udgør disse værker et

vægtigt "røntgenbillede" af Beethovens udvikling som komponist med mesterværker fra alle hans tre perioder.

Cellosonaterne blev spillet i kronologisk rækkefølge.

DiamantEnsemblet

Skandinaviske pianister II:

Leif Ove Andsnes

Tirsdag 22. november 2005

Præsentation: Helle Solvang

I DiamantEnsemblets koncertserie *Skandinaviske pianister* præsenteredes denne aften den norske og internationalt anerkendte pianist Leif Ove Andsnes. Andsnes spiller og turnerer med nogle af verdens førende orkestre og dirigenter og fungerer udover sin solo-karriere som gæsteleder for Det Norske Kammerorkester.

Programmet bød på Mozarts Kvintet for klaver og blæsere samt Schuberts Forellekvintet. Derudover spillede DiamantEnsemblet Franz Danz' Blæserkvintet i gemol.

Sidste koncert i serien *Skandinaviske pianister* byder igen på et af Nordens store internationale pianistnavne, nemlig den finske pianist Olli Mustonen 14. feb. 2006.

Hovedsponsor: Siemens

Mediepartner: DR P2

Solistsponsor: Knud Højgaards Fond

Combattimento Consort Amsterdam – hollandsk barokgæstespil

Onsdag 23. november

Nicola Wemyss, sopran

Jan Willem de Vriend, dirigent

I anledning af 400-året for de diplomatiske forbindelser mellem Holland og Danmark kom et af Hollands absolut bedste barok-orkestre til København med et program, der har musikalske forbindelser mellem de to lande som tema.

Combattimento Consort Amsterdam er en sammenspillet gruppe musikere - et barokensemble, som kollektivt, på baggrund af modsætninger, kontraster og frisk musikalsk individualitet, skaber en særlig intensiv stemning og oplevelse mellem ensemble og publikum.

Programmet bød på musik af hollandske komponister som De Fesch, Hellen-dal, Van Wassenaer samt Van Boetzelaer, hvor sopranen Nicola Wemyss er solist. Koncertens danske islæt bestod af en kantate af komponisten Buxtehude, der var af dansk oprindelse, men som arbejdede i Lübeck.

Desuden bød koncerten på komponister fra forskellige europæiske lande, der alle har arbejdet ved det danske hof.

Noh-operaen Aru haha no monogatari

Mandag 5. december 2005

Tirsdag 6. december 2005

Kirsten Lehfeldt, oplæsning. Tsumura Reijiro, noh-skuespiller. Christine Schøtt, sopran. Niels Pihl, baryton. Jakob Draminsky Højmark, computer. Masahiro Sakata og Akira Takano, håndtrommer. Furukawa Mitsuru, koken. Nakasho Nobuo, Suzuki Keigo, Kueata Takashi, noh-kor
Måske er det et rent tilfælde, at H.C. Andersens eventyr *Historien om en moder* minder meget om et af det japanske noh-teaters kendte temaer: Moderen, der søger efter sit

forsvundne barn. Den tematiske lighed og en fascination af det traditionelle noh-teater har inspireret den danske komponist Jakob Draminsky Højmark til at blande ny dansk opera og japansk noh-teater med sin egen elektroniske og harmonisk-melodiske klangverden. *Aru haha no monogatari* er titlen på Draminsky Højmarks noh-opera, som havde premiere i Tokyo tidligere på året. Den kunne opleves i Dronningesalen, hvor den opførtes på en blanding af dansk og japansk af noh-ensemblet Ryokusenkaï og Musikteatret Undergrunden. Desuden opførtes et kort uddrag af det 500-år gamle noh-stykke *Sumidagawa*. H.C. Andersens eventyr *Historien om en moder* blev læst op af skuespillerinden Kirsten Lehfeldt.

Rach'n'Roll

Torsdag den 8. december

Anne Ølands klaverstuderende opførte samtlige Sergei Rakhmaninovs 17 "Etudes Tableaux" ledsaget af levende billeder og visuelle effekter. Etuderne er hver især små stemningsbilleder, som den enkelte pianist fortolker og formidler såvel musikalsk som visuelt i kraft af filmsekvenser, still-billeder, effekter, former og farver projiceret op på storskærm bag flyglet.

„Rach'n'Roll“ er et samarbejdsprojekt med pianisten Jacob Nielsen og er inspireret af hans Visual Classics-koncept, som var medvirkende til, at han i 2004 modtog P2's Bolero-pris.

Medvirkende var Anne Ølands klaverstuderende: Christian Skovgaard Flarup, Mathias Hammer Hansen, Dominik Falenski, Julia Tabakova, Eskild S. Winding, Niels Chr. Hansen og Jakob Alsgaard Bahr.

Julekoncert 2005

Lørdag 10. december

Konferencier: Søren Sætter-Lassen

Medvirkende: bl.a. Musikkonservatoriets

Messingensemble, Serenade-ensemble og –
Børnekor.

En musikalsk eftermiddag i Diamanten for hele familien med mulighed for at komme i julestemning i selskab med messingklang og sjove historier om musik. Skuespilleren Søren Sætter-Lassen guidede publikum igennem et blandet program med kendte og elskede klassiske stykker, julesange, historier og musikalske finurligheder. Der var kort sagt masser at se og høre på for både børn og voksne i alle aldre.

Andre arrangementer

Kulturnatten

Det Kongelige Bibliotek summede af liv og nattemning på årets kulturnat. Programmet bød på kulturelle oplevelser for både børn og voksne.

I Dronningesalen viste børne- og ungdomsteatret *Dans i Nordvest* nye koreografier fra moderne dans til break-dance. Det Arbejdende Værksted viste, hvordan gamle bøger restaureres og aftenen igennem var der foredrag om biblioteket samt omvisninger i Diamantens aktuelle udstillinger.

Bogseminar

Rækken af Det Kongelige Biblioteks årlige endagsseminarer med aspekter af bogens historie som tema begyndte i 1991. Der var interesseret deltagelse både fra Sverige og Danmark, og en lang række af seminarbidragene foreligger siden trykt i *Nordisk*

Over 6.400 besøgte biblioteket på Kulturnatten 14. oktober.

Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen, Fund og Forskning i Det Kongelige Biblioteks Samlinger og Magasin fra Det Kongelige Bibliotek.

Årets bogseminar fandt sted 28. oktober med følgende program:

Internettet i mediehistorisk perspektiv/v. Niels Ole Finnemann, universitetslektor, dr. phil.

Digitaliseret digtlæsning: Om muligheder i internetbaseret litteraturoformidling med Gustaf Munch-Petersens forfatterskab som eksempel/v. Martine Gertsen, forskningsbibliotekar, ph.d.

Tanker om forholdet mellem håndskrifterne til Guaman Pomas Nuova corónica (1615) og Martin de Murúas Historia del Perú (1590/1596)/v. Ivan Boserup, overarkivar, cand. mag.

Melchior Lorck og tyrkerbogen/

Det Kongelige Bibliotek er også musik *var overskriften for bibliotekets stand i BogForum 2005.*

v. Erik Fischer, fhv. overinspektør, dr. phil.

”Tiden proppet på flasker.” Vilhelm Bergstrøms dagbog 1939-45/v. John T. Lauridsen, forskningschef, dr. phil.

Bogmesse med musiktema

Atter i år medvirkede Det Kongelige Bibliotek på bogmessen i Forum 18.-20. november, og emnet for bibliotekets stand var Musikformidling på Det Kongelige Bibliotek.

Komponisten Fuzzy var til stede på standen på visse tidspunkter i forbindelse med afspilning af uddrag af hans værk *Katalog* (skrevet til Det Kongelige Bibliotek), og

der var personer fra Musik- og Teaterafdelingen til stede i standen gennem hele messen.

Derudover kunne man høre om koncertserierne og DiamantEnsemblet, man kunne følge et værk fra manuskript til udgave og få en præsentation af *Det Virtuelle Musikbibliotek* samt H.C. Andersen og musikken. Bibliotekets nodeudgivelser, deriblandt *Carl Nielsen-* og *Hartmann-Udgaverne* samt *Carl Nielsen Studies* kunne også ses, og Johann Sebastian Bach var centrum for en særlig omtale.

Erhvervelser

Håndskriftafdelingen

Håndskriftafdelingen har gennem de seneste måneder modtaget en lang række meget forskellige dokumenter, spændende fra større samlinger til enkelte breve og manuskripter. Herunder:

Papirer fra Margrethe Françoise Bølling Freuchens bo.

Villy Sørensen: 6 breve og 1 dedikation til Henrik Yde, dat. 1970 - 1980, samt kopier af breve fra denne til Villy Sørensen.

Breve til Lotte Stub i hendes egenskab af kulturredaktør ved Søndags BT fra Anders Bodelsen, Frank Jæger, Finn Methling, A. Chr. Theede, inkl. ms til novel-len „Guldmarie“ af Asta Nielsen, og Dan Turèll.

„Der Koran aus dem Arabischen wortgetreu neu übersetzt und mit erläuternden Anmerkungen versehen von Dr. L. Ullmann“, Crefeld 1840. Bogen har tilhørt og er annoteret af Søren Kierkegaard.

F.P. Jac: En større samling manuskripter og kassettebånd.

Peter Ronild: Efterladte papirer.

Elith Pio: Breve og scrapbøger.

Papirer efter forfatteren Carl

Maglekilde-Petersen.

Agnete Trock: Stillære. 5 notesbøger med tegninger og notater om stilarter udført 1908-09.

Paul Fournier: „Porcelaines de Copenhague“. Manuskript på fransk med 56 tegninger (ca. 1920).

Vilhelm Lorenzen, arkitekturhistoriker, 1877-1961:

Breve vedr. „De danske Klosters Bygningshistorie“, bd. 1-11, 1912-41.

Conrad Müller og Pietro Krohn:

Materiale vedr. „Dyrebogen I-II“ og „Dyrekredsen“ (1871-72).

Karen Lindahl („Madame Karina“), f. 1887, balletdanserinde: Breve, ud-klip, fotografier.

A.B. Drachmann: Forelæsninger over Latinsk litteraturhistorie, holdt 1917-18. Nedskrevet af Aage Kragelund.

Ove Abildgaard, forfatter, 1916-1990: En samling breve og manuskripter.

Erling Helmer Petersen, 1929-2004, pianist: Breve til ham fra pianisten Agnete Tobiesen, Knud Jeppesen og Knud-åge Riisager.

Per Lange: Manuskriptet til „Orfeus. Digte af Per Lange“.

Edvard Brandes: 11 breve til litteraturhistorikeren H. Schwanenflügel, dat. 1877-92.

Johannes V. Jensen: „Kongens Fald“, kapitel I-XII (første del), 1900. Korrektur m. forfatterens egenhændige rettelser (fotokopi).

H. P. Henriksen: „Feltliv i 1864“. Håndskrevne erindringer (341 s.).

Agathe Rambusch, 1871-1941: Efterladte papirer.

Korrespondance mellem Ina Rohde og Niels Barfoed, 1993 - 2000.

Georg Brandes: Manuskript til artiklen „Frederik Paludan-Müller“, skrevet på tysk, 1881.

Professor Henning Spang-Hanssens videnskabelige papirer.

En stor samling arkivalier vedr. San Cataldo.

Breve til Karsten Sand Iversen, primært i tilknytning til hans oversættervirksomhed, bl.a. fra Albert Bonniers Forlag, Erik Beckman, Brøndums Forlag, Centrum,

Danmarks Radio, Edition After Hand, William Golding, Lars Gustafsson, Gyldendal, Modtryk, Det Schønbergske Forlag.

Emneopdelt registratur over litteratur vedr. Grønland.

Forfatteren Halfdan Rasmussens efterladte papirer.

Papirer efter litteratur- og jazz-historikeren (og kritikeren) Erik Wiedemann.

Korrespondance mellem Lotte Baunsbak-Jensen og Palle Lauring.

En større samling af breve fra danske og nordiske forfattere til Chr. Stub Jørgensen.

En lang række originalmanuskripter af komponisten Per Nørgård til utrykte artikler fra 1950'erne og til 2003.

Breve og manuskripter af digteren Benny Andersen.

En meget stor samling af breve til sprogforskeren Eli Fischer-Jørgensen.

Opmærksomheden henledes på, at nogle af ovennævnte papirer endnu ikke kan benyttes.

Kort- og Billedafdelingen Billedsamlingen

P. W. Lund

Familien til P. W. Lund (1801-1880) har doneret ni af naturforskerens tegninger og akvareller til Billedsamlingen. Tegningerne har tilhørt barnebarnet af Ferdinand Lund, bror til P. W. Lund, med hvem han korresponderede livligt.

De donerede arbejder er tilskrevet P. W. Lund og den fine samling består af blyantskitser af blandt andet landskaber med bjerge i horisonten, kolorerede blyantstegninger af St. Cruz og omegn samt forskellige botaniske motiver.

Den danske naturforsker P.W.

(Peter Wilhelm) Lund bosatte sig i 1835 i den brasilianske landsby Lagoa Santa. Her studerede han fossile dyreknogler, som han gravede ud i omkringliggende huler og lagde dermed grunden til udforskningen af Sydamerikas uddøde dyreverden. Han offentliggjorde sine resultater i en serie af handlinger med fællestitlen „Blik paa Brasiliens Dyreverden før sidste Jordomvæltning“, der udkom fra 1838 og frem.

P. L. Panum

Syv album, som har tilhørt lægen og fysiologen P. L. Panum (1820-1885), er overdraget til Det Kongelige Bibliotek. Her findes visitkortfotografier af privatmanden Panum med familie, bekendte og kolleger. Panums hustru Hortense Susanne (1826-1899) var født Hagen og Hagen-familien er derfor også stærkt repræsenteret.

P. L. (Peter Ludvig) Panum, der tog sin lægeeksamen i 1848, arbejdede med de frygtede koleraepidemier allerede som medicinsk student. Han blev belønnet med ridderkorset for sin indsats under den store koleraepidemi i Bandholm på Lolland i 1853. Panum er kendt for sin afhandling om mæslingeepidemien på Færøerne i 1840'erne, forskning i bakteriologi og medicinsk kemi samt eksperimentel medicinsk forskning. Fra 1853 var han professor i fysiologi i Kiel, inden han vendte tilbage til Københavns Universitet i 1864.

Museet for Dansk Bladtegning

Martinus Hougaard

En samling bladtegninger, tegninger af cirkusliv, teatervignetter og bogillustrationer af Martinus Hougaard er overdraget til Bladtegnermuseet.

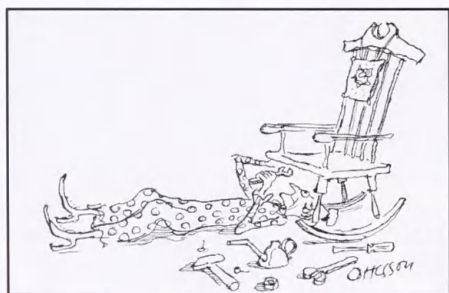
Et portræt af Hougaard er udført af Hans Ludvig Larsen fra Århus, der velvil-

ligt har skænket samlingen til Det Kongelige Bibliotek.

Martinus Hougaard (1897-1956), også kaldet Tinus, var tegner og kunst-anmelder på den hedengangne Århus-avis *Demokraten*. Han var kendt og elsket for sine små vignetter med genkendelige lokal-motiver. Men også realistiske, værdige beskrivelser af arbejderklassens vilkår i 30'erne, ironiske, politiske portrætter, festlige teater- og cirkustegninger bærer Tinus' signatur. Det er således en alsidig, herre der nu er indlemmet i samlingen.

Ib Ohlsson

Ib Ohlsson - en dansker med succes i New York - er nu indlemmet i det fine selskab i

Bladtegnermuseet. Ohlsson har nemlig doneret en større samling bladtegninger. Ohlsson har, som han selv skriver „ikke tegnet en streg i Danmark siden 1960“. Derimod har han søgt og fundet lykken over there, idet han igennem årene har fået plads i amerikansk presse. De sidste 40 år har han lavet illustrationer til bøger og magasiner, klassiske og kritiske bladtegninger - nu får også danskerne mulighed for at stifte bekendtskab med Ohlssons streg.

Det Nationale Fotomuseum

Det Nationale Fotomuseums samling har sin styrke i 1800-tallets udenlandske fotografi, i århundredskiftets piktorialisme og i forskellige punktnedslag gennem det 20. århundredes udenlandske fotografi. Dansk fotografi er velrepræsenteret fra de tidlige år omkring 1839 og frem til vor egen tid. Disse samlinger suppleres konstant med både ældre og nye danske og udenlandske fotografer.

Her præsenteres et udvalg af Det Nationale Fotomuseums erhvervelser i 2005:

Michael Brammer: Hestemor med føl (fra serien „Harmoni“), 1995, C-print, 770 x 1020 mm, indrammet.

Eadweard Muybridge: Animal Locomotion - Plate 117 + 29, 1887, fotografvure, indrammet.

Tina Enghoff: 3 værker fra serien „Eventuelle pårørende“, 2003, C-print.

Jerry Uelsmann: Untitled, 1976, sølv-gelatine barytpapir, 355 x 278 mm, monteret i passepartout, mål: 510 x 405 mm.

Musik- og Teaterafdelingen

Autograf til Vagn Holmboe: En lille klaverbog (1938).

Autograf til Herman D. Koppel: 2 danse for klaver solo (1937).

Autograf til Jan Maegaard: Legend for sopran, klaver og violin (1949).

Autograf til Else Marie Pade: Den store Bastian for klaver (1957).

Manuskript til Morgenthaler: Japanischer Frühling. 11 Lieder for sang og klaver.

Manuskript (partitur, klaverpartitur og stemmer) til Carl Nielsen: Kan-

Tibetansk bloktryk fra 1800-tallet erhvervet til Østjysk og Judaistisk Afdeling. Indholdet er buddhistiske tekster samt ikke mindre end 84 illustrationer.

tate ved Polyteknisk Lærestalts 100 årige Jubilæum (1929).

Manuskript til Felix Mendelssohn-Bartholdy: Johs. Seb. Bachs Chaconne.

Derudover ni scrapbøger (1960-80) fra tenorsaxofonisten Peter Mikkelsen med forskellige jazzsaxofonisters soloer kopieret fra trykte udgaver eller nedskrevet fra koncertoptagelser eller plader.

Manuskript til Arvid Andersen: Capriccio for klaver.

Autograf til Ole Schmidt: Toccata for piano, opus 6 (1952-53).

Noder fra Bernhard Christensen

Det Kongelige Bibliotek har modtaget en række nodemanuskripter fra Bernhard Christensens bo som supplement til den øvrige

samling af værker fra denne komponist. Det drejer sig især om kirkemusik: salmeforspil fra Christiansborg Slotskirke 1931-45, koralbearbejdelser til gudstjenestebrug, specielle korsatser over Davids salmer samt kormusik til særlige højtidere og endelig en række motetter for 2-6 stemmer, overvejende skrevet til kirkekoret i Vangede Kirke (1945-1976).

Orientalisk og Judaistisk Afdeling

Illustreret tibetansk bloktryk på 45 blade i tværformat. Værket består af tre buddhistiske tekster og 84 illustrationer med tantriske mestre. De tre tekster er, hvilket er usædvanligt, anbragt i kolonner på hvert blad i modsætning til det normale, hvor teksterne trykkes efter hinanden. Illustrationerne er trykt

på bagsiden af hvert tekstblad og er ganske detaljerede og meget klare i trykket. Der kendes kun tre andre tryk af den samme blok, der kan dateres til 1800-tallet.

En nummereret faksimileudgave i tre bind af et manuskript fra Topkapi-paladset, *Surname-i Vehbi* (Topkapi Palace Museum A3593), illustreret af Levni.

"Surname-i Vehbi" beskriver i tekst og billeder den overdådige 15 dages festival, som blev afholdt i Istanbul i anledning af omskæringen af Ahmet III's fire sønner i 1720.

"Surname-i Vehbi" er en vigtig kilde til litteraturen, men især til miniaturekunsten i 'Lâle devri' (tulipan-perioden) i begyndelsen af 1700-tallet, da Levni var den største af de osmanniske manuskript-illustratorer i tulipan-perioden. Men ikke mindst udgør "Surname-i Vehbi" et enestående historisk kildemateriale til en af de mest spændende perioder i osmannisk historie og vil indgå i et projekt om samlingsopbygning af visuelle kilder til Osmannerrigets historie i 17- og 1800-tallet.

Udlån til udstillinger

Henri Matisse på Louisiana

På Louisiana Museum for Moderne Kunst kunne man til og med 4. december se et stort udvalg af Håndskriftafdelingens omfattende samling af breve, kuverter og skitser, som maleren Henri Matisse sendte til vennen André Rouveyre i årene fra 1941 til sin død i 1954. Brevene er indgået i biblioteket som gave fra Rouveyre selv. Den første portion af den store samling indgik i januar 1954. Mere fulgte senere samme år. Sidste del af samlingen indgik i november 1956.

Hele samlingen var efter aftale klausuleret og derfor i en periode meget lidt kendt - men ikke glemt. På den smukke og veltilrettede udstilling på Louisiana indgik materialet som kunst og dokumentation i fornemt samspil med malerier, tegninger og farveklip, som Matisse arbejdede med og kommenterede i breve til Rouveyre. Udstillingen på Louisiana, *Matisse - Et nyt liv*, er blevet til i tæt samarbejde med Musée Luxembourg i Paris, hvor et stort udvalg af brevene var udstillet i foråret.

En gynækologisk klassiker på medicinhistorisk udstilling i Brugge

I sommermånederne har et af Håndskriftafdelingens i sit ydre mere beskedne håndskrifter, GKS 1657 4°, været vist på udstillingen *Isaac. Portret van een 19de eeuwse Brugse chirurg* i Brugge. Der er tale om et senmiddelalderligt papirhåndskrift, der indeholder en gynækologisk klassiker, den såkaldte *Liber Trotula*, i nederlandsk oversættelse. GKS 1657 4° er det ene af blot tre håndskrifter, der har bevaret skriftet i denne oversættelse, og var på udstillingen forenet med de to andre.

H.C. Andersens almanakker og dagbøger udstillet i Maison UNESCO i Paris

8. september 2005 åbnede udstillingen *Ecrire, c'est un geste d'amour* i UNESCO bygningen i Paris. Åbningen fandt sted på den internationale analfabetismedag som optakt til UNESCO's 33. Generalkonference. Udstillingen, som udelukkende indeholder dokumenter udlånt af Håndskriftafdelingens, har været vist på Thorvaldsens Museum i København, og efter Paris vises den til december til det nye verdensbibliotek, Bibliotheca Alexandrina, i Alexandria, Ægypten.

Den største fortælling

Håndskriftsafdelingen har til den store H.C. Andersen-udstilling, der vistes i en nyopført pavillon ved Rosenborg fra 12. oktober til 18. december, udlånt manuskripter og breve m.v.

Endvidere har Håndskriftafdelingen til udstillingen *Hvad jorden gemte...ej hjertet glemte!*, der vises på Nordsjællands Folke-museum i Hillerød fra 15. juli 2005 til 30. januar 2006, udlånt håndskriftet Add. 51 2°, *Æbelholtbogen*, og til udstillingen *Vikin-gernes Aros*, der vises på Moesgård Museum ved Århus fra 31. maj 2005 til 8. januar 2006, har Håndskriftafdelingen udlånt håndskriftet GKS 2296 4° med Adam af Bremens *Hamburgske Kirkehistorie*.

Publikationer

Aktuelt fra Forskningsafdelingen. Elektronisk nyhedsbrev. *Aktuelt fra Forskningsafdelingen* findes via *Nyheder* på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Aktuelt fra Håndskriftafdelingen. Elektronisk nyhedsbrev, der udkommer ti gange om året (jan.-juni, sept.-dec.). *Aktuelt fra Håndskriftafdelingen* findes via *Nyheder* på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Aktuelt fra Kort- og Billedafdelingen. Elektronisk nyhedsbrev, der bringer nyt om Kort-samlingen, Luftfotosamlingen, Billedsamlingen, Det Nationale Fotomuseum og Museet for Dansk Bladtegning. *Aktuelt fra Kort- og Billedafdelingen* findes via *Om biblioteket* på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også kan tegnes abonnement. Gratis.

Aktuelt fra Musik- og Teaterafdelingen. Elektronisk nyhedsbrev, der udkommer hver anden måned. *Aktuelt fra Musik- og Teaterafdelingen* findes via *Nyheder* på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Diamanten. Kulturblad fra Det Kongelige Bibliotek. Red.: Trine Lehmann (ansvh.), Birgitte Hvidt, Bette Thomas. 2. årg., nr. 4. 2005. 24 s. Ill. ISSN 1399-6142. Kr. 20,-

Fund og Forskning i Det Kongelige Biblioteks Samlinger. Bind 44, 2005. Red. af John T. Lauridsen. 534 s. Ill. ISSN 0060-9896. Kr. 350,- (abonnement), kr. 500,- (løssalg).

J.P.E. Hartmann: *Liden Kirsten Opus 44. Opera i to akter / Little Kirsten. Opera in two*

acts I Klein Karin. Oper in zwei Akten. Tekst af / Text by / Text von H. C. Andersen / Hans Christian Andersen. Udgivet af / Edited by / Herausgegeben von Inger Sørensens og / by / und Niels Krabbe. Det Kongelige Bibliotek, København 2005. LXII, 446 s. Ill. Fol. Indb. (*J.P.E. Hartmann: Udvalgte Værker / Selected Works / Ausgewählte Werke.* Udgivet af Hartmann Udgaven, Det Kongelige Bibliotek / Published by the Hartmann Edition, The Royal Library / Herausgegeben von der Hartmann-Ausgabe, Die Königliche Bibliothek. Hovedredaktor / Editor-in-chief / Redaktionsleiter Niels Krabbe. Serie IV, Bind / Volume / Band 1) ISMN M-706763-08-8. Kr. 900,-

Kultur i Diamanten. Udstillinger, koncerter, foredrag, debat. Elektronisk nyhedsbrev. *Kultur i Diamanten* findes via *Nyheder* på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Magasin fra Det Kongelige Bibliotek. Red.: Lotte Philipson. 18. årg. nr. 3. 2005. 80 s. Ill. ISSN 0905-5533. Kr. 125,- (abonnement), kr. 50,- (løssalg). Gratis for medlemmer af Diamantklubben - Det Kongelige Biblioteks Kulturklub.

Magtspillet. Danmark og Napoleon. Udstillingskatalog. Red.: Rasmus Glenthøj, Gertrud With. 63 s. Ill. ISBN 87-7023-448-5. Kr. 85,-

Mordhorst, Mads & Jes Fabricius Møller: *Historikeren Caspar Paludan-Müller.* Det Kongelige Bibliotek, Museum Tusulanums Forlag, 2005. 344 s. Ill. (*Danish Humanist Texts and Studies*, vol. 28). ISBN 87 7298 738 4. Kr. 298,-

Forsiden: „Den Almægtiges Varetægt over Danmark. De af Almagten forstyrrede Grever, J.F. Struensee og E. Brandt, som grebe efter Kronen den 17. Januarii 1772“. Struensee griber efter kronregalierne, mens han træder loven under fod. Men kongemagten frelses ved Guds indgriben i historien. Træsnit fra J.R. Thieles trykkeri.

J.F. Struensee (1737-1772) vandt som livlæge stor indflydelse på kongen, Christian 7, og arbejdede på at overtage statsmagten. Han udsendte bl.a. en 'kabinetsordre' om indførelse af uidskrænket trykkefrihed i 1770. 17. januar 1772 blev han arresteret for at have villet gribe magten i landet, hvilket han nægtede, samt for sit intime forhold til dronningen, hvilket han indrømmede. I april 1772 blev han henrettet og lagt på hjul og stejle på Øster Fælled.

Det Kongelige Biblioteks årsskrift *Fund & Forskning i Det Kongelige Biblioteks samlinger* 2005 bringer bl.a. en artikel om Bolle Willum Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1772, af Henrik Horstbøll.

Bagsiden: Robert Mapplethorpe: *Lady Lisa Lyon*. Schirmer/Mosel, 1983.

Det Nationale Fotomuseum udstiller 13. januar - 18. marts 2006 en række af de mest betydningsfulde bogudgivelser i fotografiets historie. Den fotografiske bog har en helt central placering inden for fotokunsten, hvor så forskellige navne som Henri Cartier-Bresson, Robert Mapplethorpe og Wolfgang Tillmans har arbejdet med bogen som et selvstændigt kunstnerisk udtryksmiddel. Gennem tiden er det blevet til et utal af enestående udgivelser, der bærer vidne om den fotografiske bogs potentiale i forhold til udfoldelsen og udbredelsen af fotografernes kunstneriske visioner.

ROBERT MAPPLETHORPE
LADY LISA LYON
TEXT VON BRUCE CHATWIN
SCHIRMER/MOSEL